

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXVIII.

„GAZETA“ iese în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungarie
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 8 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etagiu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 6 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 132.

Brașov, Joi 16 (29) Iunie.

1905.

De ce se mai miră?...

Se miră diarele maghiare, că lupta coalițiunii pentru comanda maghiară nu întâmpină aproape de loc răsădită simpatie în statele europene.

Explicarea ne-o dă între multe enumerări și protestul plin de energie, de demnitate și patriotism al advocaților români de pe teritoriul camerei advocaților din Arad, ce l'am publicat ieri și care este îndreptat în contra unui atentat de o barbarie nemăsurată asupra libertății individuale și asupra dreptului de limbă stabilit în lege.

Nu cu mult înainte s'au auțit strigăte de protestare și din sinul advocaților aparținători camerei dela Timișoara, tot din cauza, că colegii lor maghiari, cari fac majoritatea camerei, pretind dela ei să nu se folosească decât de firme maghiare în contactul cu publicul.

La Timișoara, ca și la Arad, nu sunt numai Români, ci și Germani și Serbi, cari se simt neîndreptățiți și înmiliți pentru astfel de atacuri la libertatea și drepturile lor. Vestea despre atacurile seltabice merge firesc de iute la fulgerului prin țările locuite de Români, Germani și Slavi, cari, negreșit, urmăresc cu mare interes cele ce se întâmplă cu conaționali lor în Ungaria.

Ce simpatii se vor putea naște pentru Maghiari în afară, când se află lucruri de acestea slabe, nedemne pentru un popor care aspiră la deplină libertate și independență?

Dăr nu voim să analizăm cuprinsul mult elocvent al protestului amintit al advocaților români. Cel ce l'a cetit va recunoște, că la argumentele, la ideile de drept, de libertate, de demnitate națională și de patriotism, desfășurate în acest protest, noi n'am fi în stare să adăugăm nimic, ce ar fi mai cu efect și mai convingător. Numai atâta putem dice, că va servi fie-cărui Român de bine spre mângâiere, în aceste zile de grea cumpănă, limbăginul rezolut, bărbătesc și franc, de care se folosea în actual lor advocații români, cari au creșut de-alor sfântă datorie de a-și ridica vocea contra unei astfel de porniri nefaste din partea colegilor lor maghiari.

Judecând însă dintr'un punct de vedere mai înalt pornirea, de care vorbim și care a deșteptat indignarea și amărăciunea advocaților români, nu putem să nu accentuăm, că motivarea stranie a comitetului camerei advocaților din Arad, după care „întrbuințarea firmelor nemaghiare nu ar fi compatibilă cu demnitatea corpului advocațional nemaghiar“, derivă din acea nisuiță funestă, care, sub firma „națiunii politice maghiare, unitare și indivisibile“, tinde a maghiariza toate, vedând numai prin această maghiarizare asigurate interesele unității și a dezvoltării naționale maghiare a statului.

Desigur că acei advocați români aparținători camerei din Arad, cari ca deputați în dietă au subscris proiectul de adresă al clubului naționa-

list, nu s'au gândit când l'au subscris la ravagiile, ce le-a făcut și le face ideea „națiunii politice“ în mințile și sentimentele generației moderne maghiare, care totă demnitatea, totă siguritatea, totă unitatea și tot viitorul le vede numai și numai în limba maghiară, în impunerea ei forțată pe întreaga linie.

Ideia și teoria națiunii politice maghiare, unitare și indivisibile a adus cu sine, ca cu timpul advocații nemaghiari să fie forțați, în contra legii, a se folosi în exercitarea meseriei lor numai și numai de limba maghiară, ér acum, crescând poftele șovinismului, a făcut să li-se cêră chiar a-și vinde sufletele pentru gloria unității limbei maghiare.

Nu scim ce vor dice advocații români despre deputații români, cari, fiind unele și aceleași persoane, se acomodează în dietă unui curent, pe care acasă vrând nevrând sunt siliți a-l combate, căci tinde a le stinge cu o singură suflare simțul și mândria națională și totă romanitatea lor?!

Dăr să așteptăm să vedem ce va dice adunarea generală a camerei advocaților din Arad și ce răspuns va da ea la protestul și la propunerile, înaintate de Francisc Hoșsu Longin și totu comitetului acestei camere?

Atunci vom ști cum stăm în adevăr și cu purtătorii și propagatorii ideilor de unitate națională și cu aceia, cari, din nenorocire pentru neamul românesc, n'au altă trebă mai bună, decât a li-se acomoda.

† Zeno Mocsonyi de Foen.

Numai astăzi ne sosi durerósa scire despre neașteptata incetare din viață a lui Zeno Mocsonyi de Foen; neașteptată, încât nu se scia în public nimic despre grava suferință, căreia acest distins bărbat național al nostru i-a căzut victimă Luni dimineața în Budapesta.

Prea curând, după neuitatul său văr Eugeniu de Mocsonyi, s'a dus și Zeno. Amândoi formau dimpreună cu spiritul conducător al familiei, d-nul Alexandru Mocsonyi, colegiul celor trei iluștri reprezentanți ai Mocioneștilor, cari cu sfatul și cu fapta erau pretutindeni, unde se tracta de binele și înaintarea neamului nostru românesc.

În viața noastră bisericescă și națională, simpaticul și vioiul Zeno a fost totdeauna activ, luând parte la întrunirile noastre de frunte, bisericesci și naționale, și totdeauna doritor a sprijini aședemintele noastre de tot felul.

Studiile gimnasiale și universitare și le-a făcut la Viena, dăr în urmă s'a dedicat cu totul cultivării moșilor părintesci, câștigându-și cunoștințe frumoșe agronomice, ce le dovedesc domeniile familiei, cari sunt de model.

În era deakistă pe timpul energicelor lupte naționale împotriva schimbărilor de sistem amenințătoare, Zeno Mocsonyi a fost deputat dietal și membru al clubului național român. Par-

ticiparea sa viuă la toate întreprinderile noastre culturale, economice și financiare e prea bine cunoscută și mare e numărul acelor tineri români lipsiți, cari s'au bucurat de sprijinul său pe timpul studiilor.

Zeno Mocsonyi de Foen, care a implinit 63 de ani ai vieții, născut fiind în comuna Prisaca din Caraș-Severin, a fost fiul lui Antoniu Mocsonyi de Foen, care a jucat un rol de frunte în istoria renașterii noastre naționale. El lasă după sine în adencă jale pe soția sa și pe unicul său fiu Antoniu, jurist la universitatea din Budapesta. Mai lasă în urmă de numeroși membri ai distinsei familii, între aceștia pe iubitul său văr și amic Alexandru, de care, cum arătarăm, a fost nedespărțit în vremuri de veselie ca și de întristare, și pe care îl stima și-l adora.

Cu inima întristată adresăm soției și fiului răposatului, precum și ilustrei familii a Mocioneștilor condolențele noastre adenc simțite.

Brașov, 15 (28) Iunie.

O nouă încercare? În cercurile politice din Budapesta află tot mai mult credemnt svonul, că Majestatea Sa ar fi decis să trimită un nou *homo regius*, care să înceapă negocierile cu coalițiunea. Se dice de altă parte, că Monarchul s'ar fi hotărît, ca fără vre-un intermediu, să tracteze în persoană cu șefii partidelor maghiare, ba nu este esclus, ca politicianii maghiari să nu fie primiți singuratic, ci toți de-odată, așa ca să se țină un consiliu sub presidenția Maj. Sale. Firul tratărilor s'ar relua pe la începutul săptămânei viitoare. Între politicianii, cari ar fi chemați, sunt: contele I. Andrassy, Francisc Kossuth, contele Stefan Tisza, contele A. Apponyi, bar. Desid. Banffy, contele Aladar Zichy și Croatul Nic. Tomasić. În cercurile în cari se colportază acest svon, nu se crede într'un succes al acestei încercări nouă. Monarchul nu va ceda în cestiunea armatei, ér coalițiunea, fără concesiuni militare, nu va primi să formeze un guvern din sinul ei.

Convențiunile Austro-Ungariei. În ultimul consiliu de miniștri ungar s'a discutat asupra negocierilor pentru reînnoirea convențiilor comerciale cu România, Rusia, Belgia etc. Fejervary a comunicat, că de astă iarnă aceste țări voiau să începă negocierile, dăr atunci contele Goluchowski a răspuns guvernelor respective, că guvernul ungar neavând majoritate, nu pôte începe negocierile până la formarea unui nou guvern, care să aibă majoritate. Consiliul de miniștri a decis să comunice guvernului austriac, că nu se ocupă cu reînnoirea convențiilor, de ore-ce nu numai că nu are în cameră o majoritate, dăr nici măcar o minoritate cât de infimă. La 31 Decembrie a. c. încetază toate convențiunile actuale ale Austro-Ungariei. — Éta ródele crizei provocate de koșutiști.

Combes începe o campanie. Fostul ministru președinte Combes s'a hotărît a asista la un banchet și a pronunța la 30 Iunie în Lyon un mare discurs politic. El a promis mai departe deputaților radicali și socialiști din Isère de a-se duce la 17 Septembrie în Grenoble, ca să ia parte și

acolo la un banchet și să pronunțe un alt discurs politic.

Diarul »Figaro« de la 25 Iunie luând notă de acesta dice:

Décă este un bărbat politic, căruia i-se pôte recomanda se fie modest și să caute a-se îngropa în uitare, acela de sigul este d-l Combes. Ultimele incidente exterioare și preocupățiunile motivate de acestea, au deșteptat opiniunea dintr'o siguranță înșelătoare și au aruncat lumină crudă asupra rului ce l'a făcut politica combistă țării noastre. Ne-am adus aminte, că în timpul celor 3 ani de putere, când a fost vorba de destinele Franței și de viitorul păcii europene, d-l Combes nu s'a gândit la nimic alta, decât a prigoni nisce călugări nevinovați și a amenința libertatea conșcienței. Apărarea națională ni s'a slăbit prin licența acordată de Combes miniștrilor de război și de marină de a desorganiza armata pe uscat și pe mare, prin odiósele manevre ale delatorilor, pe cari el le cunoscea și le acoperea, prin alianța sa cu socialiștii internaționaliști și prin simpatiile lui culpabile pentru cei grupați în syndicate și pentru institutorii antipatrioți. Răspunderea d-lui Combes este teribilă și trebuie că are o prodigióasă dosă de inconșciență, ca să vie din nou în arena politică.

Evenimentele din Rusia.

(Greve, turburări, revolte).

Despre ultimele evenimente petrecute în Rusia și mai ales în orașele din Polonia rusescă, dăm următoarele amănunte interesante:

Un comunicat. Autoritatea superioară a presei a interzis, precum se scie, diarelor să interpreteze discursul Țarului către reprezentanții zemstvoudurilor și municipalităților. Diarele streine au interpretat acest fapt, ca o dovadă, că curentul reacționar în cercurile rusesci dirigitore a reluat influența sa, ceea-ce ar fi contrar unei soluțiuni pacifice a dificultăților interioare.

Drept răspuns la această interpretare a presei streine, »Agenția Westnik« este autorizată să declare, că o atare interpretare este cu totul neîntemeiată și că Țarul persistă în credința, că este necesară stabilirea unei reprezentațiuni consultative, răspundând cerințelor țerei exprimate de reprezentanții zemstvoudurilor.

Amenințările nobilimei ruse. La 30 Iunie va avé loc în Moscva întrunirea reprezentanților orașelor și la 30 Iulie congresul nobilimei rusesci, care va hotărî să proclame la Moscva guvernul provisoriu, decât Țarul nu va făgădui temeinic cum-că va da constituția.

Explosie la Petersburg. Pe când soldații umpleau pe poligonul artileriei din Petersburg nisce granate cu un nou esplosiv spre a-se face esperiențe, s'a produs o gróznică explozie. Un colonel și doi soldați au fost făcuți bucăți.

Un general asasinat de revoluționari. În câte-va puncte ale orașului Lodz s'au aruncat bombe asupra trupelor. Pe linia Lodz-Varșovia au fost aruncate în aer cu dinamită două poduri ale liniei, cu scop d'a se împiedeca sosirea trupelor. Generalul Marantzoff, comandantul Cazacilor și al trupelor de poliție, a fost atacat de revoluționari pe când se ducea acasă în trăsură și a fost ucis cu focuri de revolver, ca răzbunare pentru masacre. Cazacii beți au jefuit oficiul postal din str. Wșodna de unde au luat câte-va mii de ruble.

Numărul ucisilor și răniților la Lodz. Se anunță din Lodz, că în ultimele disor-

din au fost uciși 343 de evrei și 218 creștini, ér rănite au fost 700 de persoane. In fabrici s'a reinceput lucrul.

Țarul socialist »Vorwärts« este informat din Lodz, că orașul este ocupat de armată. Se ad încă împușcături. Pe câteva strade sunt aședate tunuri. Deóre-ce felinarele au fost dërmate și distruse in timpul turburãrilor, orașul se aflã nóptea in întunec complet. Eri nópțe, câți-va ofițeri de poliție au fost uciși prin întunec. Se pare însé, că revoita e pe sfârșite. S'au redeschis multe prãvălii.

Țarul refușã constituția? »Echo de Paris« primese din Petersburg scirea, că in urma faptelor de la Lodz, câți-va miniștri au sfãtuit pe Țar sã acorde țerii o constituție, spre a-se evita noue tragedii. Țarul refușã d'a acorda constituția. Câți-va miniștri amenință sã demisioneze.

Baricade distruse. La Varșovia in str. Kronia și in str. Krošalma, trupele au trebuit sã distrugã cinci baricade. Câți-va inși au fost uciși și mulți rãniți. Fabricile sunt închise. Se fac nesfârșite arestãri. La Czenstochau s'a aruncat o bombã asupra localului poliției. Câți-va inși au fost rãniți.

Bani pentru revoluționarii ruși. Corespondentul din Londra al diarului »Tribuna« (Roma) telegrafiazã, că un celebru revoluționar rus i-a spus, cum-cã o bancã mare din Londra a oferit, din partea unui client israelit, o sutã de mii de lire sterline revoluționarilor ruși.

Intinderea mișcãrii revoluționare. Se anunță, că in Polonia rusescã revoluțiunea ia dimensiuni tot mai mari. In Tiltaho abia este edificiu de stat in care sã nu se fi aruncat bombe. Numãrul victimelor este de peste 200 morți și 500 rãniți.

Rãboiul ruso-japones.

Din Newyork se anunță, că ambasadorul japones a declarat, că guvernul sãu nu va numi plenipotențiar pentru pace, pãnã când Rusia nu-și va fi numit pe plenipotențiarul sãu.

Șansele de armistițiu s'au zãdãrnicit definitiv. Roosevelt spera, că va puté mijloci un armistițiu înainte de a pleca din Washington, acum însé și-a pierdut ori-ce speranță. Japonia nu vré armistițiu, decã Rusia nu va da garanții corespunzãtoare, că vré serioș pacea.

De pe câmpul de rãboi din Manciuuria se anunță urmãtoarele:

Generalul Linevici telegrafiazã cu data de 23 Iunie st. n., că in direcțiunea cãlei Mandarine, Japoniesii au inaintat energic la 19 cu câte-va bataliõne de infanterie și au deschis focul contra avantgardelor ruse, carí s'au retras pe pozițiile de la nord de Grinhishi; alte avantgarde s'au retras spre Liaoumiao. Rușii hotãrãrã sã ia ofensiva a dõua și pentru a respinge pe inamic. In scopul acesta ei au inaintat spre Liaoumiao, pe când Japoniesii se retrãgeau. Rușii au continuat a inainta pãnã la 21 când concentrã trupele imprãsciate, pentru a se întãri in pozițiunile lor.

Scopul avantgardei rusesci fiind atins trupele ușóre se oprirã din marșul fãcut, ér punctele ocupate au rãmas in stãpãnierea nõstrã.

O altã telegramã a generalului Linevici, cu data de 24 Iunie st. n. spune, că nici o schimbare nu s'a produs in situația trupelor de la 22 Iunie st. n. La ostul liniei ferate Japoniesii au încercat sã gonéscã avantposturile rusesci, dër au fost respinși, pe când un detașament rusesc îndreptându-se spre Mauschanchizy, a zãrit avantposturile japones. Detașamentul rusesc s'a retras din apropiere de Unfanghi, de órece a descoperit in apropiere prezența unor forțe considerabile japones. Japoniesii au urmãrit detașamentul rusesc și au ocupat Yulangzy; la 21 st. n. Japoniesii au reluat ofensiva la Shimyaotse și Touangan, dër au fost respinși in Coreea; la aceeași datã Japoniesii au ocupat Stusheng.

O altã telegramã a generalului Linevici, cu data de 25 st. n. spune, că inamicul a reluat la 20 in regiunea Hailigchen, ofensiva contra detașamentului rusesc de la Shimyaotse. Ofensiva a fost combinatã cu o mișcare de impresurare in contra flancului drept și avea un caracter violent. Colõna japonesã amenință retragerea Rușilor, de aceea comandantul trupelor rusesci a trimis cavalerie contra acestei colõne, ér detașamentul a primit ordin sã se retragã. Inimicul nu l'a urmãrit.

SCIRILE DILEI.

— 15 (28) Iunie

Scirea despre mórtea lui Zeno Mocsonyi a aflat pe cei din Lugoși, scrie »Drapelul«, pregãtiți, căci deja de câteva sãptãmãni se scia acolo, că o catastrofã era inevitabilã, decedatul suferind de bõlã de cancer. In Lugoși s'a arborat pe palatul administrativ al comitatului, al cãru prim-virilist a fost Zeno de Mocsonyi, precum și in localul casinei romãne, al cãru membru a fost, stégul negru in semn de doliu. Rãmãșițele pãmëntesci ale decedatului vor fi depuse Joi dimineța spre vecinicia odihnã in mausoleul familiar din Foen.

Esamenul de maturitate la școlã sup. comercialã romãnã, care s'a ținut sub presiidiu d-lui protopresbiter V. Voina, in calitate de comisar al ven. consistoriu și in prezența comisariului gov. directorul Putnoky ca reprezentant al ministrului de instrucțiune și a directorului școlii de meserii din Mureșoșorheiú Fekete, ca reprezentant al ministeriului de comerț, s'a terminat astãzi. Din 19 candidați admiși la esamenul verbal, unul s'a retras din cauzã de bõlã, 2 candidați au obținut nota generalã »fõrte bine«, 6 candidați nota »bine«, 9 candidați nota »suficient«, ér un candidat a fost avisat la repetirea esamenului dintr'un obiect la tõmnã. Nota generalã »fõrte bine« au obținut candidații P. Manole sen. și I. B. Pãcurar; nota »bine«: I. Bucurenciu, G. Ciurcu, I. Cornut, N. Poparadu, G. Stroe și N. Vlaicu; nota »suficient« D. Balteș, R. Bogoevici, V. Bu-

cur, O. Fulea, Al. Lupu, Tr. Mocanu, G. Nicõrã, Al. Tabac și G. Vintilã.

Jubileul primei școlii maghiare de stat din Brașov. Sãmbãtã sãra corpul didactic al școlilor maghiare de aici in frunte cu inspectorul de școlii Dr. G. Pinter a serbat la »Vila Kertsch« jubileul de 30 de ani de la inființarea primei școlii elementare de stat din Brașov. Dintre institutorii cei dintãii ai acestei școlii au fost de fãță numai doi: d-na Janka I. Zinner și d-l Fr. Orban, actualul director al școlii comerciale și industriale maghiare. Cel din urmã a fost sãrbãtorit ca fondatorul școlilor maghiare din Brașov. Orban adecã a fost numit inainte de 30 de ani dirigent al primelor școlii de stat elementare maghiare din Blumena și din cetate de cãtrã fostul ministru de culte Trefort.

In intervalul acesta s'au inmulțit școlile maghiare, așa cã ađi sunt in Brașov 4 școlii elementare de stat, o școlã civilã de fete, o școlã comercialã, o școlã realã și o școlã specialã industrialã. Și aceste școlii au fost inființate pe lângã școlile profesionale maghiare și școlile secundare profesionale romãnesci și sãsesci. Cu alte cuvinte tõte aceste școlii au ținta de cucerire in favorul maghiarismului.

In spiritul acesta salutã și »Brassoi Hirlap« serbarea de Sãmbãtã sãra, scriind inre altele: »Clãdirile școlilor de stat moderne maghiare formezã un mic arondisment din orașul Brașov, ér generația viitoare întãrindu-se și inmulțindu-se, va puté inãlța cultura maghiarã curând in Brașov la primul loc ce i-se cuvine. Cei ce au croit drumul și-au implinit grãua problemã; decí nu va lipsi nici rãsplãta. Brașovul maghiar dupã alți 30 de ani, de sigur va fi inflorit...«

A fost ușor a clãdi școlile maghiare pompõse din banii statului. Nu mai puțin ușor a fost a cãștiga puteri didactice corespunzãtoare din subvențiunile statului. Asemenea credem cã profesorimea de la școlile de stat maghiare a fãcut tot ce a putut spre a-și implini chemarea de a lãți aici spirit maghiar. Cu tõte acestea avem cuvinte grele de a ne indoi mult, cã speranța celor de la »Brassoi Hirlap« cã peste alți 30 de ani Brașovul cu ajutorul școlilor de stat va deveni maghiar, se va puté realiza, având a lupta cu doué culturi, una germanã europenã de caracter universal, ce a ajuns deja la cel mai inalt nivel de infflorire și alta romãnã rãsaritã care își are rãdãcinile in cultura lumei latine și in dezvoltarea ei de fãță nu are a se teme de concurența cultivei maghiare.

Despãrțemntul Lugoși al »Asociațiunii« și-a ținut Duminecã adunarea sa generalã, la care a asistat și prim-secretarul Asociațiunii, d-l Dr. C. Diaconovich. Adunarea a decis inre altele, cã despãrțemntul Lugoși sã fie divizat in 2—3 despãrțeminte separate, pentru a se puté lucra mai cu spor in interesul scopurilor urmãrite de Asociațiune.

Esamenile publice la școlile primare romãne din Brașov se vor ținé in zilele de Vineri și Sãmbãtã 17 și 18 Iunie v. a. c. in sala festivã a gimnasiului nostru și anume: Vineri incepând de la órele 8—12 și 2—4 d. a. cu bãeții, ér Sãmbãtã de la 8—12 și 2—4 d. a. cu fetițele. Lucrurile de mãnã ale fetițelor sunt espuse in decursul esamenelor in sala de esaminare.

Duminecã in 19 Iunie v. dupã serviciul divin se va face incheierea anului școlar cu cetirea clasificãriunilor și împãrțirea premiilor.

— Școlã froebelianã a bisericei Sf. Nicolae va tiné esamenul final Duminecã in 19 Iunie v. de la órele 3—4 d. a. in sala festivã a gimnasiului.

— Internatul »Reuniunii femeilor romãne« își va tiné esamenul din studii Sãmbãtã in 18 Iunie de la 4—5 óre d. a. in aceeași salã, ér esamenul practic din economia casnicã Duminecã d. a. de la 4—5 óre in localul Internatului.

Principele de Wied, fratele reginei Romãniei, se aflã greu bolnav la Schnitznach in Elveția.

Poesii romãne traduse in italiennesce. Regina vëduvã Margarita a Italiei a primit precum se anunță din Roma, in audiență pe d-șõra Elda Gianilli, cunoscutã poetã italianã. D-șõra Gianilli a prezentat regiinei traducerea in italiennesce a baladelor romãne scrise de d-șõra Elena Vãcãrescu. Regina s'a esprimit in mod fõrte elogios asupra traducerilor prezentate.

Necrolog. Nicolau Suciu inginer de mine, dupã o bõlã îndelungatã a încetat din viață in 1 Iunie st. v. in etate de 27 ani in Spring. Inmormântarea i-s'a fãcut in 3 Iunie st. v. in cimiteriul bisericei gr. or. din Spring. Pe rãposatul il jãlesc mama sa Rãfla, Florian, Silvia și Rozalia, frate și surori.

Rusia contra comitetelor bulgãresci. Revista macedonenã »Makedonski Pregled« asigurã, cã consuli și emisarii ruși din Macedonia au primit ordin sã dea ajutor bandelor sãrbesci și grecesci contra organizațiunii interne bulgãresci, de óre-ce Rusia se teme, cã organizația internã bulgãrescã o sã aducã mare vãtãmãre prestigiului sãu.

Un asasinat din rãșunare. Din Zimnicea (Romãnia) se telegrafiezã, cã fostul primar din Zimnicea, d-l Oreste Fotino, a fost impușcat Luní in ziua mare de cãtrã individul Bucur Simion, in fața unei cafele. Fotino a încetat imediat din viață. Motivul asasinatului este urmãtorul: Bucur Simion avea o casã, pe care a ipotecat'o la d-l O. Fotino. Neputend urma cu plãțile cerú o nouã prelungire, acesta i-s'a refusat. Atunci Simion Bucur a decis sã se rãșbune, ceea ce din nenorocire a și esecutat.

D-l maior Haralambie, atașatul militar romãn pe lângã statul maior rus in Manciuuria, obținend un concediu de doué luni, a telegrafiat alaltãeri familiei sale, cã a sosit la Irkutsk (Siberia) de unde prin Rusia va veni in Romãnia.

Inteligența romãnã din Giachi-Gãrbãu va aranja o petrecere de varã la 23 Iunie st. n. in pavilionul de varã din grãdina școlii profesionale gr. cat. in favorul bisericei gr. cat. Patronii petrecerei dõmna și d-l Dr. Ales. Vaida-Voevod. In comitetul aranjator: Iovian Andreiú protopop preș., Dr. I. Șliam adv. președ., Vicepreședinti Paul Roșca și Vasiliu Pop protopopi, secretar Victor Varga, cassar Aurel Mezei, controlor Ioan Domșa Andreiú, și alți 25 membri.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Vrãjitorul.

De Grazia Deledda.

Locuiau la capãtul satului, ér satul era unul din cele mai mari și mai pitoresci sate ce se aflã in munții din Logudoro.*) Cãsuța lor era chiar cea mai extremã și din ferestrele ei privirea se opria asupra cõstelor acoperite cu drobiță și tufisuri de mastic.

Când Saveria ședea pe prag și torcea, vedea la orizontul îndepãrtat marea îmbrãțișându-se cu ceriul albastru, ér când cosea la ferestrã, privirile ei cuprindeau vãile nesfârșite ce se întindeau la põlele munților, și urechilor ei îi oferia o musicã plãcutã vîjãitul pãrãului de munte, care se prãvălia printre stãnci și tufisuri.

De doi ani trãia Saveria in cãsãtorie fericitã cu tînãrul ei bãrbat, proprietar al mai multor trnne.

Antonio incã se simția fõrte fericit

*) ținut in Sardinia de nord.

de când și-a adus in casã pe zina visurilor sale pãstoresci. Totuși pe ceriul fericirii lui se arãta un nour, care îl neliniștea. Saveria nu-i dãruise pãnã acum nici un copil. Din tõtã inima doria sã aibã un fecioraș, cu ochii negri, ca și el, care sã alerge prin vãi și pe dealuri, sã-i ajute cu timpul la lucru, sã-l însõre dupã ce se va face mare și sã-i lase lui turmele. Cãci toți inaintașii lui Antonio fuseserã pãstori și doria ca și urmașii lui sã fie. Ce era însé de fãcut, decã nu se arãta moștenitor?

Ținut'a Antonio novene și fãcut-a pelerinaj, desculț și cu capul gol, la Madonna del Miracolo din Bitti, dat'a liturghii și plãtit'a procesiunii, fãgãduit'a Madonei fãclii de cãrã, carí vor cãntãri cãt va fi și greutatea viitorului copil. Tõte au fost in zadar! Saveria rãmase sveltã ca și mai nainte și in casa lui Antonio nu se auđia glas de copil, nici cãntece de leagãn.

Cei doi soți ajunserã la desperare, când într'o și o prietinã îi spune Saveriei: »Sã scii, cã Peppe Longu mi-a spus de ce n'aveți copii...«

»De ce?« întrebã Saveria miratã.

»De ce?« urmã prietena șoptind. »Trebuie sã scii, cã Peppe e mare vrãjitor și...a aruncat vrãjã asupra võstrã...«

»Libera nos Domine!« strigã Saveria și își fãcu cruce. Ca tõte femeile din sat, era și ea cam superstițioșã, dër cã Peppe Longu, ori-cãt de vrãjitor ar fi el, sã põtã face așa ceva, nu-i venia sã credã.

Prietina însé atãta i-a tot vorbit, pãnã a convins'o și Saveria întrebã in sfârșit gãnditõre: »Óre n'ar puté el sã deslege vraja?«

»Nu, asta nu o põte. Mi-a spus cã nu põte. Mi-se pare cã are vrõ mãnã pe bãrbatul tãu.«

In amurg se întõrse Antonio cãlare, cu desagii plini de caș prõspãt. In timp ce el își aședã cele aduse, Saveria i-a povestit ce auđise. Antonio își încrunțã sprãncenele.

»Dër ce are Peppe cu tine, de-și rãsbunã atãt de crud?«

»Ce sã aibã? ...Decã n'o fi, pentru cã eu imi bat joc de vrãjitoriile lui.«

»Rõu de tot. N'ai vëduț cum a trimis lãcustele in viaa lui Don Giovanni?«

»Adevãrat... da, însé... In sfârșit, mãnã am sã vorbesc cu el.«

A doua și Antonio se duse la Peppe, dër ori-cãt l'a rugat, el nu voia sã deslege vraja...

Dupã ce a vëduț cã nici rugãmintile, nici amenințãriile lui nu ajutã nimica, Antonio plecã fãrã ispravã, dër se întõrse de sãrã erãși aducend cu sine un galben.

Peppe se fãcu intãiu, cã nu vré sã scie nimica, dër dupã ce vëdu galbenul, se inđuioșã și đise: »Sã vedem!... Sã fac ceva, dër sã scii cã numai de hatirul Saveriei... Tu nu meriți, cãci m'ai luat tot-dõuna in ris.«

Peppe îi spuse lui Antonio, sã vie in nóptea urmãtoare la un loc anumit in munți și sã aducã cu sine o pãnzãturã albã, doué luminãri și o pușcã neincãrcatã.

Antonio se invoii. Când a eșit însé dela Peppe, se întõrse spre coliba lui și amenințãndu-o cu pumnul đise: »O sã vedem.«

La óra fixatã, Antonio era la locul anumit. El aședã pușca,—neincãrcatã, cum îl invãțase Peppe,—pãnzãtura și luminãrile pe o stãncã, și aștepta.

Desgropări de crime vechi. În Clușii la zidirea unei case în centrul orașului, s'au găsit două schelete, despre care s'a constatat, că au fost îngropate acolo înainte cu vr'o sută de ani. — În Budapesta s'a surpat curtea unei case din Váci kör ut. Cercetându-se cauza surpării, s'a descoperit un tunel de 3 m. larg și 2 m. înalt, care duce până aproape de Dunăre în dreptul podului pe lanțuri. S'au găsit vase vechi, pumnale și lichide otrăvicioase. Se crede, că a fost o ascunzătoare de hoți. — În Brașov s'a desgropat erii de asemenea un schelet în dosul palatului de justiție, unde se repară acum drumul ce duce din strada négră spre Blumena. Eșind la fața locului vicecapitanul Gencsy și medicul Dr. Nussbächer, au constatat, că osămintele sunt mai vechi de 100 ani și băgându-l într'un sac, la ordinul polițienesc au fost îngropate în cimitierul apropiat al romano-catolicilor.

Sinuciderea unei prințese egiptene. Din Cairo (Egipt) se anunță, că principesa *Samia*, una din ficele defunctului principe Mustafa Fazil-Pașa și mătușa Kediului, s'a sinucis înghițând o mare cantitate de morfină, din cauza nefericirii conjugale. Acum trei ani principesa luase de bărbat pe un tânăr turc, care i-a cheltuit aproape totă averea. Ea s'a divorțat anul trecut la Paris de bărbatul ei. Intorcându-se în Egipt devenise melancolică și morfinomană.

Duel pentru o glumă. Un diar mahiar din Arad a publicat zilele acestea o glumă despre tânărul baron Bánhid. Acest diar a scris:

— Pe ce teren muncesci d-le baron? întrebă un domn mai bătrân pe tânărul Bánhid.

— Vara pe teren de lawn-tennis, iérna pe teren de patinaj, răspunse baronul.

Pentru aceste cuvinte, tatăl baronului fără ocupație a insultat pe redactorul diarului și apoi s'au provocat la duel. Eșind însă pe teren, redactorul la intervenția secundanților a făcut o declarație, în urma căreia duela s'au împăcat.

Musica orașului va da. Joi un concert la cafenea Neustädter. Inceputul la 8¹/₂ séra. Intrarea liberă. — Vineri la 5¹/₂ p. m. aceeași musică va cânta pe promenade din jos.

Aviz. Mâne, Joi, din cauza sărbătorii apusene Petru și Pavel va fi deschisă în orele de după amiază în cetate numai farmacia d-lui Eugen Neustädter, Têrgul grăului.

Tragere la țintă. Poliția face cunoscut, că în ziua de 1 Iulie se vor ține în Poiană exerciții de tir militar, din care cauză este interzis a umbla în acea zi pe acolo.

Afaceri brăne.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.”)

Bran, în 15 Iunie 1905.

Sunt informat, că nou alesul vicecomite d-l A. Belle va întreprinde o călătorie și va cerceta toate comunele din comitat încă în lunile de vară, spre a se informa

Peppe sosi în curând. Era miezul nopții. El întinse pânza peste un bloc mare de piatră, implantă luminările în pământ și ordonă lui Antonio să se pună cu fața în jos.

Când se ridică Antonio, vădă luminările aprinse și pușca așezată pe pânzătură.

Peppe începă să facă fel de fel de gesturi, ér Antonio se uita la el zimbând ironic. Cât de mare îi fú însă spaima, când vădă pe vrăjitor adresându-se pietrei într'o limbă străină, ér de sub piatră se auđi un glas slab răspundând în aceeași limbă. Tot-odată luminările se stinseseră dela sine.

Vrăjitorul se întorse atunci spre Antonio, care tremura în tot corpul și dișe: »Piatra îmi răspunde, că pușca îți va spune, decă s'a deslegat ori nu vraja.»

»Cum?« întrebă Antonio.
»Era pușca neîncărcată?«
»Da, neîncărcată«, răspunse păstorul.
»Ei bine, ia acum pușca și descarcă-o în aer. Decă se slobođe, acesta va fi un semn, că farmecul s'a deslegat.«

La asta nu se așteptase Antonio; dér

de starea lor și a scirici ce ar fi mai întâi de lipsă a-se face și a-se întreprinde pentru de a îmbunătăți starea lor materială.

E laudabilă această intenție, pentru-că el, deși informat în câtva de scăderile și neajunsurile în administrația comunelor, totuși nu le cunoște, decăt din actele ce i-s'au prezentat. Actele însă sunt în cele mai multe casuri neesacte. Sunt greșite, sunt mance, astfel încât nu poți din ele cunoște adevărata stare a lucrurilor; o informație la fața locului, din espunerile verbale ale conducătorilor din comune, îi vor atrage atențiunea la ce e mai de lipsă, și-i vor da impuls la grabnica sanare.

Nu voiesc a preveni cu indigetări la scăderile existente, nici voiú învinul pe cineva, pentru-că cred că e mai bine și mai consult, ca însuși d-l vice-comite să-și câștige convingere despre toate și să cugete cum s'ar puté mai bine ingera, ca scăderile să se depărteze și mancele să se încunjure.

Nu aflu însă de prisos a atrage atențiunea d-lui vice-comite asupra *inlesnirilor ce ar trebui făcute în privința folosinței pădurilor*, astăzi singurul izvor de venite. Proprietarii comunelor privesc această avuție ca cea mai grea sarcină, fiind-că nu numai că nu le aduce nici un venit, dér le pricinuesc chiar pagube, — și *asupra dărilor grele* și de tot nesuportabile. Organele manipulate de dării au lipsă de instrucții, cum și în ce mod să îngrijescă, ca să nu plătescă omul mai mult, decăt să prescrie prin lege, — *asupra modului de executare a dărilor* prin care contrar legilor i-se ia și i-se vinde omului singura vacă din care își hrănesc copiii, i-se vinde singura procoviță și perina cu care și-i acopere și pe care își aședă capul, i-se duce în têrg singurul joc, singura zoche séu sucman, *ceea-ce după lege nu-i e permis a i-se lua* și a i-se vinde, ér aceia, cari lucréză în contra legii trebuie aspru pedepsiți. Bieții ómenii nesciind această dispoziții ale legii, nu se mai plâng, ci își lan traista și lumea în cap.

În Bran avem urgentă lipsă peste vară, de un *medic comunal*. După multe stăruințe și cu delăturarea piedecilor puse de concurență, am ajuns de avem de vre-o 2 luni în Bran farmacie (apotecă) bine și frumos aranjată, nu avem însă nici barem un pui de doctor, séu medic. Medicul nostru de până acuma lipsește de 1/2 de an, și acum aud, că a mai cerut concediu pe 1/2 an, cu toate că după un ordin al fișpanului de acum 2 ani nu e iertat a i-se acorda peste vară concediu, când în Bran se stabilesc óspeți, cari petrec aci, în cel mai frumos și sănătos loc climatic. Acești óspeți au absolută necesitate de un medic, ca să nu fie silit a alerga până la Zêr-

luă pușca, trase... și Peppe cădă la pământ, fără viață. Glonțul îi străbătuse prin inimă. — Antonio, în loc să împusce în aer, îl luase pe el la țintă.

După această crimă nevrută — el n'a cređut că pușca s'ar puté descărca — primul lui gând a fost să ia lumea 'n cap. Pe urmă și-a tras sémă, că nimeni nu pôte să scie ceva despre tot ce s'a petrecut... Iși strinse pânzătura, luminările și pușca și se întorse acasă, călcând tot pe stânci, să nu lase urme. Restul nopții îl petrecu liniștit lângă iubita lui Saveria.

Cu toate că Antonio tot nu credea în farmece, totuși nu putea să-și esplice, cum a fost, de a grăit piatra, cum s'a descărcat pușca neîncărcată și cum s'au stins luminările dela sine.

După nouă luni însă, când el a putut să stringă în brațele sale un băiețuș, pe care i-l dăruise Saveria, a regretat din suflet, că n'a tras în aer! Dér fiind-că pe vrăjitor tot nu-l putea să-l invie, s'a mulțumit să dea pentru sufletul lui Peppe o liturghie, care s'a celebrat în bisericuța din munți.

nești, Rêșnov séu Brașov, în casuri de lipsă. Medicul nostru de până acum Stoica, după cum scim, nu mai vine. În Bran ni-ar trebui un om tânăr, sprinten, care să înfrunte ostenelele călăritului de 2—4 ore depărtări, prin comunele risipite și depărtate de centru.

Acastă lipsă de medic în Bran, nu se mai pôte amana. În privința escrierei de concurs, a alegerei altui doctor, este de lipsă, ca d-l vicecomite să intervieve și să ia lucrul în mână cât mai îngrabă. *) Brănenii pierd prin întârziere un izvor frumos de venituri, cari vin prin aședarea óspeților în Bran. Câte familii nu-și află venit prin vândarea produselor lor, lapte, ouă, pui, pôme, fructe, cărnuri de vită, berbeci și miei. Așteptăm decă rezolvarea afacerii medicului de la d-l vicecomite, și anume îl rugăm să-o rezolveze cât mai curând.

Un brănean.

Convocare.

Membrii despărțământului VIII. *Deva*, al »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«, precum și toți aceia, cari doresc a deveni membrii »Asociațiunii«, prin această se invită la adunarea generală a despărțământului, ce se va ține în comuna *f. Cseréts* la 12 Iulie 1905 st. n. înainte de améđi la 10 ore.

Ordinea de di: 1. Deschiderea ședinței prin directorul despărțământului. 2. Raportul notarului despre activitatea comitetului cercual de la ultima adunare gen. 3. Raportul cassarului despre starea cassei. 4. Alegerea unei comisii pentru conscrierea membrilor și încassarea taxelor restante. 5. Alegerea unei comisii pentru controlarea raportului prezentat de notar și a socotelilor date de cassar. 6. Cetirea disertațiilor anunțate cu 24 ore mai înainte la directorul desp. 7. Desbateri asupra propunerilor anunțate conform regulamentului. 8. Raportul comisiunilor esmise. 9. Alegerea celor 2 delegați la ad. gen. a Asociațiunii din ést an. 10. Statorirea locului pentru ținerea adunării generale pe anul viitor. 11. Dispozițiunii pentru verificarea protocolului.

Deva, la 25 Iunie 1905.

Pentru comitetul cercual

L. S.
Dr. Iustin Pop, Dr. Alex. L. Hossu,
not. directorul despărț.

O descoperire senzațională.

Foile engleze raportéză despre descoperirea făcută de savantul irlandes Mr. *Burke*, dela Cavendish-Laboratorium din Cambridge.

Mr. *Burke*, decă se va confirma descoperirea sa, ar fi deslegat enigma vieții, care a pricinuit tuturor savanților atâta bătaie de cap.

Mr. *Burke* a astupat cu bumbac nisece tuburi conținând radium și bouillon sterilizat și alte tuburi umplute numai cu bouillon. Apoi a pus tuburile sub presiunea unei temperaturi extraordinar de înalte și a făcut descoperirea, că în tuburile fără radium nu s'a făcut nici o schimbare, pe când în cele cu radium se putea constata o vietate, care după esperimentele de până acuma nici-odată n'ar fi putut supraviețui temperatura aceea înaltă.

Aceste vietăți sunt nisece formațiuni de mărimea 1/60000 a unui policar și conțin un simbur. Corpusórele cresc până la un punct, apoi se separă, ceea-ce însemnézá că acele formațiuni *brăiesc*.

Décă unele părți din ele se sustrag influenței radiului și se transmit din nou în bouillon sterilizat, cresc mai departe. Spre a evita o confondare cu bacteriile, de cari se deosebesc prin diferite note caracteristice, *Burke* numesce formațiunile acestea „*Radiobe*“.

Burke face conclusiunea, că a isbutit a dovedi, că din materia fără vietă sub influența radiului se pot crea vietăți. Decă se va constata, că materiile radioactive au însușire creatóre, atunci însușirea acesta deși în măsură minimală i-se revine pământului.

*) Nu ne îndoim, că frutașul brănean, autorul corespondenței, înțelege această numai așa, ca mai înainte să se rezolve poziția medicului, care se află ađi dus în concediu. Red.

Burke vré să lase posterității o moștenire de valóre nespúsă pentru scrutarea vieții. El dișe:

»Am de gând a prepara câteva tuburi în același chip, cum le-am preparat pentru experimentele mele. Tuburile vor conține bouillon sterilizat cu îngrijire. În locul radiului însă voiú pune pământ simplu, ér tuburile le voiú lăsa museului britic, cu îndrumarea, ca să fie deschise și cercetate în anumite període dela o sută până la o mie de ani. Decă până atunci nu va fi descoperită enigma vieții, cercetările acestea vor fi pôte de mare folos«.

Atâta spune savantul irlandes, adaugând, că descoperirea sa întru nimic nu pôte atinge concepția deistică a creațiunii. — Întru cât se va confirma experimentul lui *Burke*, se va puté afla fresce, numai mai târziu.

Literatură.

A apărut:

St. O. Iosif „Din zile mari“, poem istoric. Bucuresci, Institutul grafic Miner-va. Prețul 2 lei. Vom reveni.

Mihail Gaspar: „*Japonia*“, prețul 1 cor. 50 b. Lugoș 1905. Tipografia Carol Traunfellner. Autorul, cunoscut publicului românesc din procesele »*Drapelului*«, ne prezintă în broșura sa pe o estindere de 83 pagini (14 capitole) în liniamente generale tot ce este propriu vitézului popor japones, care prin faptele sale în rêsboiul actual din extremul orient, atrage atât de mult atențiunea lumii civilizate. Limba e simplă și bună, ér stilul ușor. O recomandăm în atențiunea publicului cetitor românesc.

„*România ilustrată*“, singura revistă mare, enciclopedică, ilustrată și de actualitate. Pe lângă o materie literară din cele mai variate și datorită celor mai distinși și gustați scriitori români, ca Coșbuc, Davila, Antemireanu, Tutoveanu, Dr. Grigorovitz, Radu Rosetti, Sadoveanu etc., revista »*România Ilustrată*«, care apare în Bucuresci, sub direcțiunea d-lui Ion Rusu Abrudeanu, conține în fie-care număr între 40 și 50 de ilustrațiuni de actualitate din séra și streinătate. „*România Ilustrată*“ este cea mai răspândită și mai apreciată revistă de familie. Apare odată pe luna în câte 4 côle, Costul abonamentului — 24 lei pe an și 12 lei pe jumătate de an — se pôte trimite cu mandat postal pe adresa: Administrația revistei »*România Ilustrată*«, Bucuresci, str. Regală Nr. 1.

ULTIME SCIRI.

Viena, 27 Iunie. „*N. Fr. Presse*“ află, că împératul vorbind erii cu mai multe personagii, a declarat, că în nici un cas nu va face concesii militare Maghiarilor.

Berlin, 27 Iunie. Rêspunsul Germaniei la nota francesă în privința Marocului, lasă deschisă calea pentru tratări noué și e fórte curtenitor.

Paris, 27 Iunie. Nota lui Rouvier cătră principele de Bülow cere, ca Germania se recunoscă poziția privilegiată a Franței în Maroc. În acest cas Franța ar primi să participe la conferența internațională dela Tanger.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Dr. ST. N. CIURCU.

Viena IX Pelikangasse 10. Telefon nr. 17065

Cabinet de consultațiune

cu somitățile medicale și specialiștii din Viena.

Stabiliment de hydrotherapie

Wällischhof,

stațiune de tren și postă Brunn-Maria-Enzersdorf, 30 min. departe de Viena.

Arangiamet modern

(pe lângă hydrotherapie completă, băi electrice, de aer, sóre, massage, electrisare gimnastică suedă etc.)

Prețuri moderate.

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul stabilimentului

Dr. Marius Sturza.

